

Изходящ № дата 201 г.

Входящ № 287 дата 08.04. 2021 г.

София 1113, бул. Шипченски проход № 52, бл. 17
тел.: 02/ 979 29 98 ; факс: 02/ 870 21 91

С т а н о в и щ е

на доц. д.н. Юра Константинова

във връзка с конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“,

обявен от Института за исторически изследвания – БАН

В бр. 110 на „Държавен вестник“ от 29 декември 2020 г. е обявен конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 2.2. „История и археология“, научна специалност „История на България“ („Националноосвободително движение на македонските и тракийските българи (1878-1919“) за нуждите на секция „История на българския национален въпрос“ – Институт за исторически изследвания, БАН. До участие в конкурса са допуснати двама кандидати – гл. ас. д-р Войн Божинов и гл. ас. д-р Слави Славов.

Д-р Войн Божинов е възпитаник на Исторически факултет на Софийски университет, където през 2005 г. защитава докторска дисертация на тема „Андрей Ляпчев – политик, държавник, общественик“, след което започва работа в Института за исторически изследвания. Той участва в конкурса с шест монографии, от които четири самостоятелни („Управлението на деветнадесетомайците 19 май 1934 – 22 януари 1935 г.“. С., 2017; „Република Македония в съвременната геополитика“. С., 2017; „Социалистическа Югославия в агония 1980-1989“. С., 2019 и „Социалистическа Югославия в разпад 1989-1992“. С., 2021) и две в съавторство („Национално могъща и обединена България. Формациите на радикалната десница и националният въпрос“. С., 2014 в съавторство с Николай Поппетров и „Република Македония в съвременната геополитика и мястото на българския национален интерес там“. С., 2018 в съавторство с Йорданка Стоянова-Тонева). Д-р Божинов е представил за участие в конкурса още 39 научни статии, а от приложения списък с публикации става ясно, че той е автор и на още две монографии, написани въз основа на дисертационния му труд.

Д-р Божинов откроява като основен хабилитационен труд изследването си „Управлението на деветнадесетомайците 19 май 1934 – 22 януари 1935 г.“. С., 2017. Трудът задълбочава и разширява знанието за деветнадесетомайската власт като я поставя в контекста на политическото управление на България преди преврата от 19 май 1934 г. и търси нейни паралели извън границите на страната. Книгата проследява в детайли деветте месеца управление на деветнадесетомайците, акцентира на идеологията им и проблематизира последиците от намесата им в политиката. Тази монография задълбочава и уплътнява заниманията на автора и с кръга „Звено“, който попада в обсега на интересите му при работата върху монографията „Национално могъща и обединена България. Формациите на радикалната десница и националният въпрос“. С., 2014 г. В това издание д-р Божинов разработва темите за още няколко крайно десни организации, действащи в българския политически живот в междувоенния период, както и частта, посветена на българския национален въпрос в същия хронологичен период.

Останалите монографични изследвания, както и голяма част от статиите, представени за участие в конкурса, очертават няколко основни кръга сред изследователските интереси на д-р Божинов. Между тях е последователно разработваната тема за българо-сръбските/югославските отношения, която през последните години прераства в изследване на процесите, протичащи в Югославия от смъртта на Йосип Броз Тито до разпада на държавата през 1992 г. Тази обширна тема дава контекста, в който да бъде поставено изследването на друг, централен за интересите на д-р Божинов проблем – мястото на Република Македония в съвременната геополитика. Той е разработен, от една страна, от гледна точка на мястото на Република Македония в сложните взаимоотношения в многонационалната социалистическа Югославия, а от друга, във връзка с международните отношения на Балканите и в света.

Посочените три основни тематични кръга – десните организации в България в междувоенния период, международните отношения в социалистическа Югославия и Македонския въпрос в междудържавните отношения в края на XX и началото на XXI в. – далеч не изчерпват изследователските интереси на д-р Божинов. Сред публикациите му могат да се открият статии посветени на младотурската революция, обявяване на българската независимост, българо-османските отношения в навечерието на Първата световна война и др. Освен широкият тематичен и хронологичен диапазон на изследванията, внимание заслужава и „историко-полемичният характер“ (определението е на д-р Божинов) на голяма част от разглежданите трудове. Авторът не се притеснява да заявява и защитава своята позиция по изследваната проблематика. Научната му продукция е четивна, често ориентирана към по-широка публика, която би била заинтригувана от предлаганите съвременни проекции на исторически теми. Изследванията на д-р Божинов го представят като учен с интереси в проучването на международните отношения и съвременните политически процеси. Той има сериозен брой публикации на чужди езици, което наред с проекта му към Дипломатическия институт на МВНР, е доказателство за интереса му към съвременни проблеми и за разбирането му, че възгледите на българските историци трябва да се популяризират извън границите на страната.

Д-р Слави Славов е възпитаник на Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий“, а последвалото му професионално развитие е изцяло свързано с Института за исторически изследвания, БАН, където той е редовен докторант, научен сътрудник и главен асистент. Д-р Славов участва в конкурса с основен хабилитационен труд на тема „ВМОРО между фанфарите на Хуриета и грохота на оръдията (1908-1912)“, издаден през 2018 г., с три публикации в два документални сборника и с 44 самостоятелни научни статии, издадени след защитаване на дисертационния му труд.

Научните интереси на д-р Славов са концентрирани около състоянието и развитието на Вътрешната македоно-одринска революционна организация в периода 1903-1912 г. Впечатление прави последователността, с която кандидатът се занимава с различни аспекти на тази тема. В основата на докторската му дисертация, която по-късно се превръща в монографията „ВМОРО от Илинден до Балканската война (1903-

1912)“, издадена през 2016 г., е въпросът за финансирането на революционната организация от българската държава. Тази тема е застъпена и в по-сетнешните публикации на д-р Славов, но като част от по-обширния проблем за влиянието на българската държава върху състоянието на ВМОРО. Всъщност контекстът на отношенията между ВМОРО и българската държава е абсолютно необходим, за да бъдат разбрани множество балкански противоречия, появили се в началото на ХХ в. и оставили дълготраен отпечатък върху съдбата на региона. Разбира се, този контекст далеч не е единствен – ВМОРО и нейната дейност са част от сложните процеси, протичащи в късната Османска империя, от регионалните и международните взаимоотношения, от зараждащите се леви идеологии и т.н. Похвално е, че д-р Славов разширява обхвата на своите занимания като привлича в проучванията си и сръбски документи, които дават различна гледна точка към изследваните от него проблеми.

Темата за Вътрешната македоно-одринска революционна организация на пръв поглед изглежда обстойно изследвана в българската, а и в чуждата историография. При по-внимателно вглеждане в нея обаче е видимо, че тя се нуждае от безпристрастен, дистанциран и критичен поглед, основан върху солидна документална база. Такъв е налице в трудовете на д-р Славов, който спокойно и без излишна помпозност съобщава непознати факти и развива тезите си, без не робува на наложени в историографията стереотипи. Работата му се характеризира с вникване в детайлите, разчупване на схемите и нюансиран поглед върху възгледите, постъпките и противоречивите отношения между различни революционни и политически дейци. Това става възможно благодарение на вкарването в научен оборот на нов или частично използван архивен материал.

Трудовете на д-р Славов се отличават с документален характер. Това е видно и от участието му в две документални издания („Извори за Балканските войни” и „Българите и Голямата война”), а и от публикациите му, посветени на сарафиската фракция във ВМОРО (основно статиите „Сарафизмът като течение във Вътрешната македоно-одринска революционна организация” и „Отношенията между Временния комитет на Борис Сарафов и сръбското правителство: опит за реконструкция”). Участието на кандидата в проекти, насочени към издирване и публикуване на документи, освен че е изключително полезно, показва и значението, което той отдава на историческите извори. Във връзка с издирени по тези проекти документи са направени научни публикации - „Холерната епидемия в българската армия през Първата балканска война“, „Опасността от руски десант по Българското Черноморие през 1915–1916 г: реална или въображаема” и др., които представят слабо познати аспекти от известни исторически събития. Впечатление прави участието на кандидата в редица регионални издания, което допринася за уплътняване на историческото познание в страната.

Прегледът на трудовете, с които д-р Божинов и д-р Славов участват в конкурса, както и предоставените доказателства за кариерно им развитие, участие в проекти, научни форуми, научни приноси, открити цитирания и др., позволяват категорично да се заключи, че двамата покриват и надхвърлят минималните изисквания за заемане на

академичната длъжност „доцент“. Освен, че покриват формалните изисквания на закона, явилите се на конкурса колеги, притежават качествата на самостоятелни изследователи, с високо ниво на компетентност в своите изследователски полета. Те със сигурност биха допринесли за кадровото укрепване на секция „История на българския национален въпрос“ в Института за исторически изследвания, БАН. Доколкото обявеният конкурсът за научна специалност „История на България“ има подобласт „Националноосвободително движение на македонските и тракийските българи (1878-1919)“, смятам, че изследователският профил на д-р Слави Славов в много по-голяма степен на отговаря на търсения специалист. Това ми дава основание да направя следното подреждане в избора за заемане на академичната длъжност „доцент“ в настоящия конкурс:

1. Гл. ас. д-р Слави Славов
2. Гл. ас. д-р Войн Божинов

2.04.2021 г.

Доц. д.н. Юра Константинова